

डाळिंब पिकासाठी सल्ला (ऑगस्ट सप्टेबर)

डॉ ज्योत्सना शर्मा, डॉ आशिस माइति, डॉ मल्लिकार्जुन, श्री दिनकर चौधरी, श्री विजय लोखंडे

मृग बहार

अ) अन्नद्रव्य व्यवस्थापन

फळबागेची अवस्था - फुलधारणा आणि फळांची सेटिंग

- १.1.0-1.5 कि.ग्रा. हेक्टर प्रमाणे सूक्ष्म अन्नद्रव्य मिश्रणाची फवारणी करावी.
- २.विद्राव्य एन.पी.के 00:52:34(मोनो-पोटॅशियम फॉस्फेट) @ 8.5 किलो / हेक्टर / वेळ -
झीपद्वारे याप्रमाणे 7 दिवसांच्या अंतराने असे 3 वेळा द्या.
- ३.जिप्सम @ 1.70- 1.80 किलो आणि मॅग्नेशियम सल्फेट @ 700 ग्रॅम / झाड याप्रमाणे
जमिनीतून द्यावे आणि त्यानंतर पाणी द्यावे. ठिबक प्रणालीद्वारे मॅग्नेशियम
सल्फेट देखील दिले जाऊ शकते.
- ४.विद्राव्य एन.पी.के 00:52:34(मोनो-पोटॅशियम फॉस्फेट), युरिया आणि 00:00:50
अनुक्रमे 8.50, 22.50 आणि 16.30 किलो / हेक्टर / वेळ झीपद्वारे 7 दिवसांच्या
अंतराने 5 वेळा द्यावे .
- ५.1.0-1.5 कि.ग्रा. हेक्टर प्रमाणे सूक्ष्म अन्नद्रव्य मिश्रणाची फवारणी करावी.
- ६.50 पीपीएम प्रमाणे जिब्रेरेलिक अॅसिडच्या 15 दिवसांच्या अंतराने दोन फवारण्या
कराव्यात.

ब) कीड व्यवस्थापन

फळ पोखरणारी अळी(अंडी अवस्था): आझाडिरेक्टिन/ निम तेल 1% (10000पीपीएम)
3.5 मिली + 0.25 मि.ली. स्प्रेडर स्टिकर / लि पाणी किंवा पॉगामिया (करंज बियांचे) तेल @ 3
मिली + 0.25 मि.ली. स्प्रेडर स्टिकर / लि किंवा वरील पैकी दोन्ही 3+3मिली/लि+ स्प्रेडर स्टिकर
0.25 मि.ली.प्रमाणे फवारणी करा.

फळ पोखरणारी अळी (अळी अवस्था / फळांवरील छिद्र) : सर्व सछिद्र फळे काढून टाका
आणि एका खड्ड्यात गाडून नाष्ट करा आणि सिंट्रानिलिप्रोल 0.75 मिली / लि + 0.25 मिली
स्प्रेडर स्टिकर / एल पाणी किंवा क्लोरानट्रानिलिप्रोल 18.5 एससी 0.75 मिली / लि + 0.25
मिली स्प्रेडर स्टिकर/ लि याप्रमाणे फवारणी करा.

हस्त बहार

अ) अन्नद्रव्य व्यवस्थापन

फळबागेची अवस्था - ताण तोडणे

१. 25-30 किलो शेणखत/झाड किंवा 15-20 किलो शेणखत + 2 किलो गांडूळखत + 2 किलो निंबोळी पेंड/झाड मातीतून द्या किंवा 7.5 किलो चांगले कुजलेले कोंबडीखत + 2 किलो निंबोळी पेंड/झाड द्यावे.
२. 2.5 ते 2.8 किलो जिप्सम आणि 800 ग्रॅम मॅग्नेशियम सल्फेट /झाड मातीमध्ये मिसळून द्यावे .
३. जैविक फोर्मूलेशन अझोस्परिलम, एस्परजिलस नायजर, ट्रायकोडर्मा व्हीरिडी आणि पेनिसिलियम पीनोफिलम हे 10-20 ग्रॅम / झाड याप्रमाणे सावलीत कुजलेल्या शेंनखतासोबत मिसळून, मिश्रणात 60 % ओलावा राखावा 15 दिवस उलथापालट करावे व नंतर झाडांना द्यावे.
४. 10-15 ग्रॅम/झाड आर्बस्क्युलर मायकोरायझा बुरशी , (ए एम एफ ग्लोमाज स्पेसीज) द्यावे.
५. खते दिल्यानंतर लगेच हलके पाणी द्यावे.

ब) कीड व्यवस्थापन

१.सापळे स्थापना : पहिल्या सिंचनानंतर 15-30 सापळे/एकर याप्रमाणे नंतर निळा / पिवळा स्टिक सापळा झाडाच्या उंचीच्या 10-15 सेमी खाली बांधावा व ते किटकांद्वारे सापळ्याच्या व्यापलेल्या पृष्ठभागाच्या आधारे किंवा 20-25 दिवसांचा अंतराने बदलत राहावे.

२. कोवळी फुट वाढीची अवस्था : आझादिरॅक्टिन / कडुनिंब तेल 1% (10000 पीपीएम) @ 3 मिली + 0.25 मिली स्प्रेडर स्टिकर / लि पाणी किंवा पोंगामिया (करंज बियांचे) तेल @ 3 मिली + 0.25 मिली स्प्रेडर स्टिकर / लि पाणी किंवा वरील @ 3 + 3 मिली / लि च्या मिश्रणासोबत 0.25 मिली स्टिकर स्प्रेडरसह फवारणी करावी.

३.फूल कळी / फुलधारणा : पहिल्या फवारणी नंतर 7-10 दिवसांनी दुसरी फवारणी मध्ये सायंट्रानिलीप्रोल @ 0.75 मिली / लि + 0.25 मिली स्प्रेडर स्टिकर / लि पाणी किंवा क्लोरानट्रानिलीप्रोल 18.5 % ईसी @ 0.75 मिली / लि + 0.25 मिली स्प्रेडर स्टिकर किंवा फ्लुबेन्डामाइड 19.92 % डब्ल्यू / डब्ल्यू + थाईक्लोप्रिड 19.92 % डब्ल्यू / डब्ल्यू @ 0.5 मिली / एल. + 0.25 मिली स्प्रेडर स्टिकर फवारावे

४.सूत्रकृमी प्रादुर्भावित क्षेत्रात : पहिल्या सिंचनाच्या वेळी फ्ल्युन्सल्फोन 2% दानेदार 40 ग्रॅम / झाड प्रमाणे ठिबक खाली 5-10 सें.मी. खोल खड्ड्यात किंवा 2 वर्षांपेक्षा मोठ्या झाडांसाठी 40 ग्रॅम /4-5 लि पाण्यात विरघळवून झाडाभोवती गोलाकार ड्रॅचिंग करून घ्या.

आंबिया बहार :

अ) अन्नद्रव्य व्यवस्थापन

फळ बागेची अवस्था - फळ काढणी आणि फळबाग विश्रांतीवर सोडणे

१. मागील फळ तोडणीनंतर छाटणी न केल्यास झाडांची हलकी छाटणी करा.
२. प्रति झाड 20 ते 25 किलो शेणखत किंवा 13-15 किलो शेणखत + २ किलो गांडूळ खत + २ किलो निंबोळी केक द्या .किंवा 7.5 किलो चांगले कुजलेले कोंबडीखत + 2 किलो निंबोळी पेंड/झाड
३. 205 ग्रॅम एन (446 ग्रॅम कडुलिंब-लेपित युरिया / झाड) 50 ग्रॅम P₂O₅ (315 ग्रॅम सिंगल सुपर फॉस्फेट / झाड) आणि 152 ग्रॅम K₂O प्रति झाड (254 ग्रॅम म्युरेट ऑफ पोटॅश किंवा 304 ग्रॅम सल्फेट ऑफ पोटॅश/झाड द्यावे) नंतर हलके पाणी द्यावे .
४. जैविक फोर्मलेशन अझोस्परिलम, एस्परजिलस नायजर, ट्रायकोडर्मा व्हीरिडी आणि पेनिसिलियम पीनोफिलम हे 10-20ग्रॅम / झाड याप्रमाणे सावलीत कुजलेल्या शेंखतासोबत मिसळून, मिश्रणात 60 % ओलावा राखावा 15 दिवस उलथापालट करावे व नंतर झाडांना द्यावे.

ब) कीड व्यवस्थापन

फळ छेदन पतंग:

१. गुलवेल (टिनोस्पोरा) शेताच्या बांधावरून काढा.
२. जुलैच्या शेवटच्या आठवड्यात किंवा ऑगस्टच्या पहिल्या आठवड्यात पॉली प्रोपीलीन नॉन-ओवेन बॅग (पीपीएनडब्ल्यू) ने फळे / झाडे / ओळी बॅगिंग करा . बॅगिंग करण्यापूर्वी तेलकट डाग असेल तर जीवाणूनाशक, पिट्ठा ढेकून किंवा कीटकांच्या उपस्थितीनुसार फवारणी करा .
३. बॅगिंगला उशीर झाल्यास आझादिरॅक्टिन / कडुनिंब तेल १% (१००००० पीपीएम) @ 3 मिली/लि + फिश ऑईल रेझिन सोप 0.5-1.0 मिली / लि.
४. फळमाशीमुळे नुकसान : तोफुला यीस्ट / बॅक्ट्रोसेरा डोर्सलिसिस लुर सह मॅकफेल ट्रॅप्स लावा आणि 15-20 दिवसांच्या अंतराने बदला.

अन्नद्रव्य	पानांमधील त्यांचे आवश्यक प्रमाण
नत्र (%)	1.32-2.15
स्फुरद (%)	0.18-0.24
पालाश (%)	1.29-1.99
कॅल्शियम (%)	0.64-1.20
मॅगनीशियम (%)	0.23-0.45

सूचना

- १) वरील एन. पी. के. च्या शिफारसी पाने परिक्षण अहवालाच्या इष्टतम श्रेणीप्रमाणे आहेत. जर एखादा घटक इष्टतम श्रेणीपेक्षा कमी असल्यास, वरील शिफारस २५% ने वाढविण्याचा सल्ला दिला जातो.

डाळिंब पिकातील महत्वाचे रोग

फळावरील कोलेटोट्रायकम बुरशीजन्य ठिपके

स्पेसिलोमा बुरशीजन्य स्केब

फळावरील सर्कोस्पोरा बुरशीजन्य ठिपके

तेलकट डागामुळे फळ फुटणे

बुरशीजण्य मार रोगाची सुरुवात

ड्रेचिंग ची योग्य पद्धत

सर्व बहारातील रोगांच्या व्यवस्थापनासाठी

तेलकट डागासाठी फल पिकाच्या कलावधित फवारणी

(७ ते १० दिवसांच्या अंतराने)

बोर्डो मिश्रण(फक्त ०.५%,छाटणीनंतर १% वगळता)

त्यानंतर

स्ट्रेप्टोसायक्लिन (५ ग्रॅम/१०ली)

किंवा

२-ब्रोमो, २-नायट्रो प्रोपेन -१, ३-डायओल (ब्रोनोपोल) @ ५ ग्रॅम / १० ली

+

कॉपर ऑक्सीक्लोराइड किंवा कॉपर हायड्रोक्साईड (२०-२५ ग्रॅम / १० ली)

+

स्प्रेडर स्टिकर (५मिलि/१०लि)

फळबागेत असलेल्या बुरशीजन्य रोगाच्या प्रादुर्भावानुसार कॉपर फॉर्मूलेशनवर आधारित बुरशिनाशकात, योग्य बदल केले जाऊ शकतात.

सॅलिसिलिक एसिड च्या ०.३ ग्रॅम /ली याप्रमाणे ४ फवारण्या करा.

सूक्ष्म अन्नद्रव्यच्या ४ फवारण्या करा.

तेलकट डागासाठी तातडीच्या फवारण्या

हिरव्या लिंबाच्या अवस्थेतील फळांवर दिसणारे तेलकट डागाच्या प्रादुर्भावानंतर लवकरच ४

दिवसांच्या अंतराने १-२ फवारण्या घ्या.

१. स्ट्रेप्टोसाइक्लिन (५ ग्रॅम / १० लि) + ब्रोनोपोल (५ ग्रॅम / १० लि) + कोसाइड (२० ग्रॅम / १० लि) + स्प्रेडर स्टिकर (५ मिलि / १० लि).
२. स्ट्रेप्टोसाइक्लिन (५ग्रॅम / १० लि) + ब्रोनोपोल (५ ग्रॅम / १० लि) + कार्बेडाझिम (१० ग्रॅम / १० लि) + स्प्रेडर स्टिकर (५ मिली / १० लि)

खबरदारीचे उपाय

- शिफारस केलेल्या मात्रेनुसार फक्त आवश्यक फवारण्या घ्या
- एकूण फवारण्यांची संख्या कमी करा.
- पाऊस झाल्यानंतर अतिरिक्त फवारणी घ्या.
- बोर्डो मिश्रणाशिवाय च्या फवारणीत नॉन आयनिक स्प्रेडर स्टीकर वापरा.
- प्रत्येक फवारणी करण्यापूर्वी सर्व जीवाणूजन्य डाग / रॉट प्रादुर्भावित फळे काढून जाळा.
- बोर्डो मिश्रण ताजे तयार करा आणि त्याच दिवशी वापरा
- फवारण्या संध्याकाळी घ्या

विश्रांती कालावधीत

(१०-१५ दिवसांचे अंतर)

१% बोर्डो मिश्रण घ्या

किंवा

कॉपर ऑक्सीक्लोराईड किंवा कॉपर हायड्रोक्साईड किंवा योग्य बुरशीनाशक + (२०-२५ ग्रॅम / १० लि) + स्प्रेडर स्टिकर (५ मिली / १० लि)

डाळिंब बुरशीजन्य स्कॅब, स्पाॅट्स आणि रॉट्ससाठी काही उपयोगी बुरशीनाशके

- १: मंडिप्रोपॅमिड २३.४% एससी @ १ मिली / लि
- २: प्रोपिकोनाझोल २५% ईसी @ १ मिली / लि + झोक्सीस्ट्रॉबिन @ १ मिली / लि
- ३: अझोक्सिस्ट्रोबिन २०% + डिफिनेकोनाझोल १२.५% एससी @ २ मिली / लि
- ४: क्लोरोथॅलोनिल ५०% + मेटालाझक्झिल एम ३.७५% @ २ मिली / लि
- ५: बोर्डो मिश्रण ०.५%

6: ट्रायसाइक्झोल 18% + मॅन्कोझेब 62% डब्ल्यूपी @ 2-2.5 ग्रॅम / लि

7: क्लोरोथॅलोनिल 75% डब्ल्यूपी @ 2 ग्रॅम / लि

8: प्रोपिकोनाझोल @ 1 मिली / लि

9.क्लोरोथलॉनील 75%डब्ल्यू पी @2 ग्रॅम/लि

10.प्रोपीकोनाझोल 1एमएल/लि

सूचना

१.वरीलपैकी कोणत्याही २ बुर्शिनाशकाच्या फुलधारना आणि फळधारनेच्या कालावधित 15 दिवसांच्या अंतराने फवारण्या केल्यास चांगला फायदा होतो.तसेच पुढील काळात अनेक फवारण्या टाळता येतात.

२.बोर्डो मिश्रण वगळता नेहमीच फवारणित स्प्रेडर स्टीकर वापरा.

३.अवशकतेनुसारच फवारण्या नंतर केल्या पाहिजेत.

४.हंगामात कॉपरजन्य बुरशीनाशकांशिवाय कोणत्याही कीडकनाशकाचा वापर 2 पेक्षा जास्त वेळा करू नये.

बुरशीजन्य मर रोगाचे व्यवस्थापन

सूचना

फळ तोडणीनंतर तानावर असताना किंवा पिकाच्या सुरुवातीच्या टप्प्यात ड्रेचिंगला प्राधान्य द्या.

खालीलपैकी फक्त एक पद्धत वापरा

- १.ली ड्रेचिंग प्रोपिकोनाझोल २५%२मिली/लि+ क्लोरपायरीफॉस २ मिली/ लि (१० लि सोल्यूशन) ने करा. पहिल्या ड्रेचिंगच्या ३० दिवसानंतर अॅस्पेरजिलस नायजर ए एन 27 बुरशी ५ ग्रॅम / झाड आणि २ किलो शॅनखत.त्यानंतर ३० दिवसांनी व्हीएएम बुरशी (वेसिक्युलर आर्बस्कुलर मायकोरायझा - राइझोफॅगस इररेगुलरिस) @ २५g ग्रॅम / झाड आणि २ किलो शॅनखत.

किंवा

- टिल्ट (प्रोपिकोनाझोल २५%) २ मिली/ लि + क्लोरपायरीफॉस २ मिली (२० दिवसांच्या अंतराने ३ ड्रेचिंग करा.)

किंवा

- १ली ड्रेचिंग फोसेटिल ए एल ८०% डब्ल्यूपी ६ ग्रॅम / झाड (१० लि सोल्यूशन)] [२ री ड्रेचिंग टेब्यूकोनाझोल २५.९% डब्ल्यू / डब्ल्यू ई सी ३ मिली / झाड (१० लि सोल्यूशन)] [३ री ड्रेचिंग फोसेटिल ए एल ८०% ६ग्रॅम / झाड (१० लि सोल्यूशन)] [४ थी ड्रेचिंग टेब्यूकोनाझोल २५.९% ३ मिली / झाड (१० लि सोल्यूशन)] (२० दिवसांच्या अंतराने)

बायोफोरमूलेशन अँस्परजिलस नायजर ए एन 27 बुरशी चे फायदे

१. अँस्परजिलस नायजरचा वापर करून जैविक किडनाशक आणि जैविक खताचे पेटंट मिळवलेले जगातील एकमेव बायोफोरमूलेशन
२. सूत्रकृमिसह मर रोगाच्या सर्व प्रकारच्या रोगजनकांवर नियंत्रण ठेवते.
३. सर्व प्रकारच्या हवामानात, माती व पानी परिस्थितीमध्ये कार्य करते.
४. फायदेशीर वनस्पती संप्रेरके सोडते म्हणून झाडाची वाढ, फुलधारना फल उत्पादनाला प्रोत्साहन मिळते.
५. वनस्पतीमध्ये रोग व इतर तनाव प्रतिकार शक्ती वाढवते.
६. अँस्परजिलस नायजर ए एन 27 बुरशी आणि व्हीएएम बुरशी (वेसिक्युलर आर्बस्कुलर मायकोरायझा-राइझोफॅगस इररेगुलरिस) (पूर्वी ग्लोमस इंट्रारेडिस म्हणून ओळखले जाणारे) मध्ये एकरूपता आहे.
७. व्हीएएम फंगस डाळिंबाच्या मुळांमध्ये स्थापित होते आणि पाण्याच्या ताण परिस्थितीत मदत करते.
८. दोन्ही बुरशी फॉस्फेट विरघळणाऱ्या आहेत.

संक्षिप्त माहितीसाठी काही महत्वाच्या लिंक :- वरील बहारातील रोग व किड निदानाच्या आधिक माहितीसाठी खलील लिंकचा उपयोग करावा.

- केमिकलची अँडॉक यादी. <http://nrcpomegranate.icar.gov.in/files/Advisory/30.pdf>
 - आय डी आय पी एम शेड्यूल. <http://nrcpomegranate.icar.gov.in/files/Advisory/12.pdf>
- मर रोग व्यवस्थापन <http://nrcpomegranate.icar.gov.in/files/Advisory/34.pdf>